

epoki romantyzmu na przykładzie *Sonaty b-moll op.35 i Sonaty h-moll op.58 Fryderyka Chopina*”, została dołączona stosowna dokumentacja.

Niniejszym stwierdzam, że w świetle Ustawy z dnia 14 marca 2003 roku art. 14 ust.2 pkt. 2, Rada Wydziału Instrumentalnego podjęła prawomocną uchwałę o wszczęciu przewodu doktorskiego na stopień doktora w dziedzinie sztuk muzycznych w dyscyplinie artystycznej instrumentalistyka oraz wyznaczeniu mojej osoby recenzentem pracy doktorskiej pani mgr Mo Zhou.

Podstawowe dane o Kandydacie:

Pani mgr **Mo Zhou** urodziła się [REDACTED] roku w Changsha, w prowincji Hunan w Chinach. W wieku 7 lat rozpoczęła naukę gry na fortepianie, a trzy lata później została przyjęta do Konserwatorium Muzycznego w Szanghaju, by dalej kontynuować naukę w Centralnym Konserwatorium Muzycznym w Pekinie. Kolejne etapy edukacji mgr Mo Zhou to studia licencjackie na Universitat der Kunste w Berlinie a następnie magisterskie w Hochschule fur Musik und Darstellende Kunst we Frankfurcie nad Menem. Jej nauczycielami byli: Elene Lapitzkaya, Karl Heinz Kammerling, Lev Natochenny, Douglas Humpheys, Sorin Enachezcu, Oliver Kern, Yong Hi Moon, Jin Zhang, Ting Zhou-Or.

Następnym etapem edukacji pianistycznej Doktorantki były studia w poznańskiej Akademii Muzycznej im. I.J.Paderewskiego, pod kierunkiem prof. Alicji Kledzik.

Jest laureatką wielu nagród na konkursach pianistycznych, zarówno o zasięgu ogólnochińskim, jak i międzynarodowym m.in. Międzynarodowego Konkursu Pianistycznego w Witemberdze (Niemcy), Międzynarodowego Konkursu Pianistycznego im. Rosario Marciano (Austria), Międzynarodowego Konkursu Pianistycznego w Los Angeles (U.S.A.), Międzynarodowego Konkursu Młodych Pianistów w Colorado (U.S.A.) .

Była także jurorem konkursów pianistycznych w Chinach.

W udokumentowanych ponad 70 koncertach (w latach 2014-2018) Doktorantka przedstawiła bardzo zróżnicowany repertuar świadczący o wszechstronnych zainteresowaniach programowych. Występowała w ramach festiwalu i projektów artystycznych w Chinach, Korei Południowej, Japonii, Nowej Zelandii, Niemczech, Włoszech, Szkocji, Finlandii, Hiszpanii, Austrii, Czechach, na Malcie i w Stanach Zjednoczonych, wykonując recitale oraz koncerty z orkiestrami.

Była również zapraszana jako wykładowca podczas kursów pianistycznych w konserwatoriach muzycznych w Chinach i Hiszpanii.

W dokumentacji w sposób bardzo widoczny zabrakło uszczegółowienia wielu detali. Życiorys artystyczny, napisany bardzo pobieżnie, bez wyraźnego wskazania chronologii, dodatkowo znalazł się w osobnych częściach, przedzielony dokumentami. Niestaranność w tej dziedzinie wpłynęła na jakość pracy recenzenta, wprowadzając wrażenie chaosu.

Ocena pracy doktorskiej

Praca doktorska mgr Mo Zhou p.t. „Realizacja paradygmatu cyklu sonatowego w muzyce fortepianowej epoki romantyzmu na przykładzie *Sonaty b-moll op.35* i *Sonaty h-moll op.58* Fryderyka Chopina” składa się z dzieła artystycznego oraz jego opisu. Dzieło artystyczne zawiera nagrania następujących utworów:

Fryderyk Chopin

Sonata b-moll op.35

- 1. Grave. Doppio movimento*
- 2. Scherzo*
- 3. Marche funebre*
- 4. Finale*

Sonata h-moll op.58

- 1. Allegro maestoso*
- 2. Scherzo. Molto vivace*
- 3. Largo*
- 4. Finale. Presto, non tanto.*

Powyższe nagranie zostało zrealizowane w różnych okolicznościach i warunkach akustycznych. Rejestracji *Sonaty b-moll op.35* dokonano podczas koncertu w Berlin Musical Instrument Museum w kwietniu 2018 roku, natomiast *Sonatę h-moll op.58* doktorantka nagrała 1 października 2018 roku w Akademii Muzycznej w Poznaniu. Nie znalazłam nigdzie informacji na temat realizatora nagrania koncertowego, natomiast reżyserem zapisu studyjnego jest pan Marcin Łaszewicz.

Ze względu na całkowicie odmienny charakter obydwu nagrań, chciałabym się odnieść bardzo indywidualnie do każdego z nich.

Koncertowe nagranie *Sonaty b-moll* odebrałam z wyraźnym kontekstem scenicznym, nadającym interpretacji pani Mo Zhou żywej energetyki, wspartej wyrazistą dynamiką. Pomimo pewnych nieprecyzyjności wykonania, w tym wymiarze jak najbardziej wytłumaczalnych w warunkach koncertowych, interpretacje doktorantki brzmią w sposób bardzo przekonujący, zwłaszcza we wszystkich fragmentach utrzymanych w szybkim tempie, jak pierwszy temat i coda w pierwszej części, skrajne części w *Scherzo*, czy część czwarta. Pewien niedosyt natomiast pozostawia użycie czasu oraz różnorodność brzmieniowa poszczególnych planów w

wielowarstwowej strukturze drugiego tematu pierwszej części, środkowej części *Scherzo*, czy *Marszu Żałobnym*.

Sonata h-moll w nagraniu studyjnym nabiera zdecydowanie lepszej relacji pomiędzy warstwami strukturalnymi. Jest to niewątpliwie zasługa odpowiedniego ustawienia mikrofonów, wypuklającego przestrzeń pomiędzy głosami w skomplikowanej fakturze utworu. Również w wykonaniu studyjnym pozostaje niedosyt gospodarowania czasem zwłaszcza w bogatych, wielogłosowych strukturach pierwszej części, środkowej części *Scherzo*, a przede wszystkim w wymagającej operowej narracyjności części trzeciej. Realizacja ta pozostawia również niedosyt precyzji wykonawczej, która nie jest bez zarzutu.

Doktorantka, podejmując tak wymagające przedsięwzięcie pianistyczne, niewątpliwie sprostała mu w aspekcie wykonawczym. Współgrające ze sobą: wszechstronna technika instrumentalna, szlachetność brzmienia instrumentu i precyzja metryczna złożyły się na płytę CD o wyraźnych walorach artystycznych. Każda z części obydwu sonat Chopina utrzymana jest przez pianistkę w swej specyfice, w sposób czytelny wykonawczo. Oszczędność gospodarowania czasem oraz dosyć mało wyrazista kolorystyka brzmieniowo-artykulacyjna spłaszczają nieco wielowymiarowość tych monumentalnych dzieł. Interpretacje pani Mo Zhou zamykając się w konwencji bardzo dużej dyscypliny metrycznej, uzyskują wymiar raczej klasyczny niż romantyczny. Z drugiej strony niekontrolowana swoboda agogiczna mogłaby niekorzystnie wpłynąć na budowę całości cyklu sonatowego, tak więc pewna asekuracja tego aspektu nie jest tu elementem pozbawionym zasadności.

Z pewnością dopełnieniem waloru artystycznego byłoby utrzymanie jakości brzmieniowej obu nagrań na zbliżonym do siebie poziomie.

Podsumowując, pani Mo Zhou bardzo swobodnie włada warsztatem pianistycznym. Wszelkie karkołomne trudności pianistyczne wydają się tylko zabawą w dobrze wyposażonych rękach Doktorantki. Wyrazistość metryczna, przejrzystość artykulacji, szlachetność brzmienia to niewątpliwe walory jej nagrania.

Na część opisową pracy pt. „**Realizacja paradygmatu cyklu sonatowego w muzyce fortepianowej epoki romantyzmu na przykładzie *Sonaty b-moll* op.35 i *Sonaty h-moll* op.58 Fryderyka Chopina**” składa się zarys tła historycznego dla muzyki fortepianowej w kontekście ewolucji cyklu sonatowego, rys biograficzny Fryderyka Chopina, analiza formalna dwóch sonat fortepianowych kompozytora, konkluzje dotyczące realizacji paradygmatu cyklu sonatowego, a także krótka charakterystyka sonat fortepianowych innych kompozytorów epoki romantyzmu.

Treść pracy została usystematyzowana w następujący sposób:

Wstęp

CZĘŚĆ 1

- 1. Muzyka w epoce romantyzmu**
- 1.1. Definicje**
- 1.2. Sprzeczności**
- 1.3. Nowe horyzonty**
- 1.4. Przełom**
- 1.5. Wątki narodowe**

- 1.6. Muzyka instrumentalna
- 1.7. Formy
- 1.8. Muzyka fortepianowa
 - 1.8.1. Styl brillant
 - 1.8.2. Problem wirtuozostwa
- 1.9. Twórcy muzyki fortepianowej
 - 1.9.1. Felix Mendelssohn-Bartholdy
 - 1.9.2. Robert Schumann
 - 1.9.3. Ferenc Liszt
 - 1.9.4. „Panowie, czapki z głów, oto geniusz”
- 2. Fryderyk Chopin – rys biograficzny
- 3. Sonata – charakterystyka gatunku
 - 3.1. Rys historyczny
 - 3.2. Sonata fortepianowa w klasycyzmie
 - 3.2.1. Allegro sonatowe
 - 3.2.2. Części powolne
 - 3.2.3. Szybkie części wewnętrzne
 - 3.2.4. Finał
 - 3.3. Sonata fortepianowa w romantyzmie
 - 3.3.1. Wpływ innych gatunków muzycznych na zmiany w cyklu sonatowym
 - 3.3.2. Sonata w stylu brillant

CZEŚĆ 2

- 4. *Sonata b-moll* op.35
 - 4.1. Koncepcja dzieła
 - 4.2. Analiza formalna
 - 4.2.1. Część pierwsza – *Grave. Doppio movimento.*
 - 4.2.2. Część druga – *Scherzo*
 - 4.2.3. Część trzecia – *Marsz żałobny*
 - 4.2.4. Część czwarta – *Finał*
 - 4.3. Konkluzje na temat realizacji paradygmatu cyklu sonatowego
- 5. *Sonata h-moll* op.58
 - 5.1. Koncepcja dzieła.
 - 5.2. Analiza formalna
 - 5.2.1. Część pierwsza – *Allegro maestoso*
 - 5.2.2. Część druga – *Scherzo – molto vivace*
 - 5.2.3. Część trzecia – *Largo*
 - 5.2.4. Część czwarta – *Finał – Presto, non tanto.*
 - 5.3. Konkluzje na temat realizacji paradygmatu cyklu sonatowego
- 6. Przykłady sonat fortepianowych innych kompozytorów epoki romantyzmu
 - 6.1. *Sonata fis-moll* op.11 Roberta Schumanna
 - 6.2. *Sonata fortepianowa h-moll* S.178 Ferenc Liszta
- 7. Podsumowanie
- 8. Bibliografia

9. Wykaz rysunków

Doktorantka wykazując bardzo wielowarstwowe potraktowanie tematu, rozpoczęła od nakreślenia w rozdziale pierwszym krótkiej charakterystyki epoki romantyzmu, przechodząc następnie do przedstawienia specyfiki muzyki instrumentalnej tego okresu ze szczególnym uwzględnieniem muzyki fortepianowej oraz najważniejszych twórców tego okresu. Rozdział drugi poświęcony jest krótkiej biografii Fryderyka Chopina. W rozdziale trzecim doktorantka przedstawia charakterystykę cyklu sonatowego oraz nakreśla jego ewolucję na przestrzeni epoki klasycznej i romantycznej. Rozdział czwarty i piąty w całości poświęcone są analizie formalnej dwóch sonat fortepianowych Fryderyka Chopina oraz realizacji paradygmatu cyklu sonatowego. Rozdział szósty zawiera krótki opis innych przykładów sonat fortepianowych okresu romantyzmu. W rozdziale ósmym doktorantka zawarła podsumowanie, a w rozdziale dziewiątym bardzo obszerną bibliografię (ponad 70 pozycji książkowych i źródeł internetowych polsko i obcojęzycznych) wnikliwością, wskazującą na głębokie zaangażowanie badawcze. Praca napisana jest w sposób bardzo klarowny, z zastosowaniem jasnych i czytelnych sformułowań. Opis wybranych utworów przedstawia ich wnikliwą analizę formalną. Przejrzystości nadają również przykłady nutowe.

Zgromadzenie tak bogatej bibliografii, w dużym stopniu obcojęzycznej świadczy o dużym zaangażowaniu w sferę badawczą.

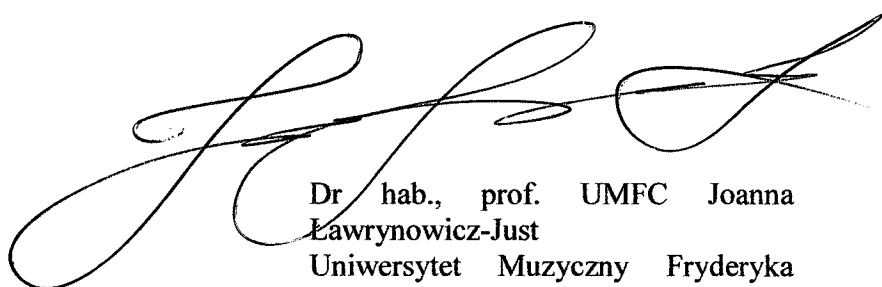
Praca niniejsza jest bardzo profesjonalnym źródłem wiedzy na temat ewolucji cyklu sonatowego na przykładzie dwóch sonat fortepianowych Fryderyka Chopina, a tym samym dopełnieniem świadomości czytelnika.

Na uwagę zasługuje również bogactwo sformułowań, będące niewątpliwym atutem tej pracy oraz znakomita polszczyzna, tym bardziej godna podziwu u autora obcojęzycznego.

Konkluzja

Obie części pracy doktorskiej mgr Mo Zhou pt. „**Realizacja paradygmatu cyklu sonatowego w muzyce fortepianowej epoki romantyzmu na przykładzie *Sonaty b-moll op.35* i *Sonaty h-moll op.58* Fryderyka Chopina**” przedstawiają wysoki poziom zarówno wykonawczy jak i merytoryczny. Na uznanie zasługuje wiele aspektów pracy, spełniających wysokie standardy przede wszystkim pod względem teoretycznym. Zapis audio, częściowo dokonany w wersji koncertowej, a częściowo w warunkach studyjnych, pozostawia pewien niedosyt w sferze realizacji. Jakość nagrania koncertowego niekorzystnie wpływa na proporcje brzmienia, sprawiając wrażenie, jak gdyby ustawienie mikrofonów nie nadawało całości przestrzennej dla skomplikowanej struktury *Sonaty b-moll*. Również sfera wykonawcza, przy imponującej sprawności instrumentalnej, pozostawia zbyt mało przestrzeni na indywidualny rys artystyczny interpretacji w całości zapisu.

Powyższe mankamenty nie wpływają jednak moim zdaniem na wartość dzieła artystycznego. Stwierdzam, iż Doktorantka wykazała się wiedzą teoretyczną i umiejętnościami praktycznymi w zakresie swojej dyscypliny. Praca doktorska pani mgr Mo Zhou spełnia wymagania art. 13 ust. 1 Ustawy z dnia 14.03.2003 roku oraz z dnia 03.10.2014 roku (Dz.U. z 2014 poz.1383) (z późniejszymi zmianami).

Dr hab., prof. UMFC Joanna
Ławrynowicz-Just
Uniwersytet Muzyczny Fryderyka
Chopina w Warszawie